

243710

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Директорат дошкільної, позашкільної та інклюзивної освіти
пр. Перемоги, 10 м. Київ, 01135, тел.(044)481-32-39, e-mail: inclusion@mon.gov.ua

Департаменти (управління) освіти і науки обласних та Київської міської державних адміністрацій

Заклади післядипломної педагогічної освіти

Шановні колеги!

Міністерство освіти і науки України надсилає для практичного використання рекомендації з питань організації освітнього процесу в закладах позашкільної освіти у 2020-2021 навчальному році.

Просимо довести їх до відома керівників і педагогічних працівників закладів позашкільної освіти.

Додаток: на 5 арк. в 1 прим.

З повагою
т. в. о. генерального директора

Юрій ДЕМЕДЮК

Середницька А. Д. (044) 481-32-51
Дейдиш Л. А. (044) 248-24-68

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
№6/1054-20 від 28.08.2020

1584896133

Додаток
до листа Міністерства освіти
і науки України
від 28.08.2020 № 6/1054-20

Рекомендації з питань організації освітнього процесу в закладах позашкільної освіти у 2020-2021 навчальному році

Провідна роль у реалізації завдань, визначених Законом України «Про позашкільну освіту» в частині створення додаткових умов для самовизначення, саморозвитку, самореалізації, професійної орієнтації особистості, формування її соціально-громадського досвіду, ціннісних орієнтацій, моральних якостей, належить закладам позашкільної освіти.

За даними державної статистики в Україні у сфері управління МОН діють **1 389** закладів позашкільної освіти (будинки, центри, клуби, станції дитячої творчості тощо), у яких функціонують **73,7 тис. гуртків (творчих об'єднань, секцій, студій тощо)**, які відвідують більш ніж **1 млн 190 тис. дітей**. Із загальної чисельності майже 9,5 тис. - діти з особливими потребами; 8,2 тис. - діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування; більше, ніж 41,7 тис. - діти із малозабезпечених сімей. Як свідчить статистика, найбільше в закладах позашкільної освіти дітей віком від 8 до 11 років включно (40%), найменше – 17-18 річних (3%).

Питома вага дітей, охоплених різними формами позашкільної освіти, становить **63,1%** (відсоток від загальної кількості дітей шкільного віку у сфері управління МОН, без врахування закладів позашкільної освіти сфери культури і спорту та без ДЮСШ системи МОН). Найбільше дітей охоплено в Сумській (**91,3%**), Харківській (**84,9%**), Черкаській (**81%**), Кіровоградській (**79,6%**), Полтавській (**74,9%**) і м. Київ (**68,9%**).

Освітній процес у закладах позашкільної освіти (далі - ЗПО) забезпечують **35,2 тис. педагогічних працівників**, з яких **21,8 тис. осіб** мають в ЗПО основну роботу, решта – сумісники. З числа педпрацівників **77%** - жінки.

За останній рік відбулися зміни у мережі закладів позашкільної освіти. За рік відкрито **2 заклади** дослідницько-експериментального напрямку, **1 військово-патріотичного** та **1 еколого-натуралістичного**. Разом з тим, продовжується оптимізація мережі закладів шляхом злиття, об'єднання невеликих профільних центрів. Усього у такий спосіб у минулому році за рішеннями місцевих органів влади реорганізовано **14 закладів позашкільної освіти** та ліквідовано **5 закладів**.

Більш детальні дані про заклади позашкільної освіти, їх типи, кількість гуртків, чисельність дітей, кадрове та матеріально-технічне забезпечення (в розрізі регіонів) розміщено на вебсайті МОН у підрозділі «Позашкільна освіта» розділу «Освіта» за посиланням: <https://mon.gov.ua/ua/statistichni-danni>.

Освітній процес у 2020/2021 навчальному році має бути організований з урахуванням епідемічної ситуації в регіоні або окремих адміністративно-територіальних одиницях, актів Кабінету Міністрів України про встановлення карантину та запровадження посиленних протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

У наступному навчальному році планується режим роботи закладів позашкільної освіти з урахуванням нормативних актів Кабінету Міністрів України, якими встановлено, що відвідування дітьми закладів позашкільної освіти та проведення масових заходів здійснюється в залежності від рівня епідемічної небезпеки поширення COVID-19 в регіоні або окремих адміністративно-територіальних одиницях регіону («зелений», «жовтий», «помаранчевий» або «червоний»).

Рішення про роботу закладів позашкільної освіти в період карантину приймає засновник (власник) закладу з урахуванням рекомендацій регіональної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій та Протиепідемічних заходів у закладах освіти на період карантину у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19), затверджених Постановою Головного державного санітарного лікаря України від 22.08.2020 № 50 (далі – Протиепідемічні заходи).

Під час організації освітнього процесу у закладах позашкільної освіти просимо враховувати рекомендації, зазначені у листі МОН від 20.05.2020 № 1/9-292, та у Протиепідемічних заходах. По можливості обирати методи, форми, види діяльності, які б сприяли обмеженню безпосереднього фізичного контакту між учасниками освітнього процесу.

Принагідно просимо керівників органів управління освітою з метою належного виконання Протиепідемічних заходів звернутися до засновників ЗПО з проханням не зменшувати видатки, передбачені на фінансування закладів освіти в місцевих бюджетах на 2020 рік, та забезпечити заклади позашкільної освіти засобами індивідуального захисту, дезінфікуючими та миючими засобами.

Для забезпечення безпечних умов навчання дітей під час підготовки закладів до нового 2020/2021 навчального року рекомендуємо керуватися листом МОН від 29.07.2020 № 1/9-406 «Про підготовку закладів освіти до нового навчального року та опалювального сезону в умовах адаптивного карантину» та відповідними інструктивно-методичними матеріалами до нього. Нагадуємо, що відповідальність за порушення протиепідемічних заходів в закладах позашкільної освіти несе керівник закладу відповідно до законодавства України.

Просимо взяти до уваги, що для розширення можливості навчання дітей в закладах позашкільної освіти за різними напрямками, до статті 15 Закону України «Про позашкільну освіту» включено **пластовий, скаутський** напрям позашкільної освіти, який забезпечує громадянську освіту вихованців (учнів) і слухачів під керівництвом пластових виховників, скаутлідерів за пластовим або скаутським методом та/або пластовою, скаутською освітньою (навчальною) програмою (Закон

України «Про визнання пластового руху та особливості державної підтримки пластового, скаутського руху: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-20#Text>).

Для організації інклюзивного навчання в закладах позашкільної освіти незалежно від підпорядкування, типу та форми власності, розвитку здібностей та обдарувань осіб з особливими освітніми потребами з урахуванням індивідуальних потреб та інтересів, зокрема, потреб у професійному визначенні, соціалізації та інтеграції в суспільство МОН підготувало методичні рекомендації «Щодо застосування Порядку організації інклюзивного навчання в закладах позашкільної освіти» (лист МОН від 07.07.2020 № 1/9-363).

В МОН триває робота над оновленням Типових навчальних планів для організації освітнього процесу в закладах позашкільної освіти сфери управління Міністерства освіти і науки України, в яких буде враховано – скаутський, пластовий напрям позашкільної освіти; розробленням Типової освітньої програми закладу позашкільної освіти. Готуються зміни до Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності в частині проведення Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України.

Звертаємо увагу, що з нового навчального року відповідно до наказу МОН від 18.05.2020 № 641 «Про внесення змін до наказів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 25.11.2011 № 1364 та Міністерства освіти і науки України від 11.09.2015 № 922» з метою оптимізації структури Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України (далі – Рада) Науково-методична комісія з позашкільної освіти виключена з переліку Ради (додаток 6 «Відділення змісту позашкільної освіти та виховної роботи»). Тому, надання грифів МОН навчальній літературі з позашкільної освіти призупинено до затвердження інших нормативно-правових актів.

Відповідно до пункту 9 статті 16 Закону України «Про позашкільну освіту» навчальні програми для гуртків та інших творчих об'єднань можуть розроблятися закладами позашкільної освіти, іншими суб'єктами освітньої діяльності та затверджуватися (схвалюватися) у порядку, визначеному законодавством.

Методичний супровід написання навчальних програм з позашкільної освіти та відповідне консультування можуть здійснювати Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти», державні та обласні центри позашкільної освіти відповідно до напрямів їх діяльності, обласні заклади післядипломної педагогічної освіти.

Нагадуємо, що порядок та технологія розроблення навчальних програм з позашкільної освіти описані в Методичних рекомендаціях щодо змісту та оформлення навчальних програм з позашкільної освіти (лист Інституту інноваційних технологій і змісту освіти від 05.06.2013 № 14.1/10-1685).

Чинні програми з позашкільної освіти розміщені на офіційному вебсайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (<http://www.imzo.gov.ua/osvita/pozashkilna-osvita-ta-vihovna-robota/navchalni-programi/>) та вебсайтах державних центрів позашкільної освіти: Національного еколого-натуралістичного центру

учнівської молоді (<http://nenc.gov.ua>), Національного центру «Мала академія наук України» (<http://man.gov.ua>), Українського державного центру національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді (<http://ukrjuntur.org.ua>), Українського державного центру позашкільної освіти (<http://udcro.com.ua>). Також на вебсайтах та інших інтернет-ресурсах цих закладів розміщено науково-методичну літературу, підготовлену державними центрами позашкільної освіти (<https://cutt.ly/1oVgSAs>; <https://cutt.ly/NoVhBEh>; http://man.gov.ua/ua/activities/litni_shkoly <https://www.facebook.com/it.school.man/>, <https://www.facebook.com/exlab.man/>, <http://manlab.inhost.com.ua/index.html>, <https://www.facebook.com/AgentuZmin/>, <https://www.facebook.com/60.fest.man/>, <https://www.facebook.com/UFincubator/>, <https://www.facebook.com/ca.lab.man/>, https://www.youtube.com/playlist?list=PLffzypciL6OI43eWhtdTkLb_gxSG0pLTx, <http://man.gov.ua/ua>, <https://t.me/exlab>, http://man.gov.ua/ua/activities/online_navchannya).

Для забезпечення раціональної організації роботи закладів позашкільної освіти рекомендуємо посилити контроль за виконанням навчальних програм для досягнення вихованцями прогнозованих результатів навчання, підвищення якості та оптимізації освітнього процесу, відвідуваності вихованцями гуртків, секцій, інших творчих об'єднань.

Пандемія коронавірусу внесла значні корективи в організацію навчання вихованців закладів позашкільної освіти. Зкладами позашкільної освіти було організовано роботу з організації освітнього процесу в гуртках та інших творчих об'єднаннях з використанням технологій дистанційного навчання.

Міністерством розроблені організаційно-методичні рекомендації щодо навчання за допомогою дистанційних технологій в позашкільній освіті (лист МОН від 19.05.2020 №6/643-2020), в яких описані загальні принципи організації дистанційного навчання в закладах позашкільної освіти, розміщено довідкову інформацію про інструменти та платформи, на яких можна навчитися дистанційно.

Особливу увагу слід звернути на методичний супровід освітнього процесу з використанням дистанційних технологій навчання, вивчення та апробації технологій змішаного навчання. Для цього поряд з традиційними формами роботи рекомендуємо використовувати й інноваційні: онлайн-ярмарки педагогічної творчості, методичні фестивалі, методичні «мости», педагогічні консиліуми, методичні сесії тощо.

Крім того, необхідна інформація стосовно організації дистанційного навчання у закладах позашкільної освіти та приклади позитивних практик роботи державних закладів позашкільної освіти у цьому напрямі розміщені на офіційному вебсайті МОН за посиланням: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/distancijne-navchannya> та на сайтах державних закладів позашкільної освіти.

Національний центр «Мала академія наук України»: http://man.gov.ua/ua/activities/online_navchannya;

Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді – дистанційне навчання: https://nenc.gov.ua/?page_id=26349;

Український державний цент позашкільної освіти – дистанційне навчання:
<https://www.youtube.com/channel/UChNOCnpxslM8TPKc0PwrOPw>;

Український державний центр національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді – дистанційне навчання:
<http://ukrjuntur.org.ua/ukraina-turistska/rekomenduemo-vidvidati.html>.

У 2020-2021 навчальному році рекомендуємо удосконалити та осучаснити зміст позашкільної освіти шляхом технологізації освітньої діяльності; забезпечення домінування в освітній практиці знань-технологій; створення педагогічних новацій та активним їх використанням в організації освітньої діяльності закладів позашкільної освіти.

Форми, методи та засоби освітнього процесу мають відповідати потребам середовища життя сучасної людини, а саме: необхідно передбачити організацію й проведення онлайн-заходів, діджиталізацію освітнього середовища, медійний супровід освітньої діяльності, розвивати державно-приватне партнерство, оновлювати форми організації регіональних та всеукраїнських заходів.